

Codex iuris canonici.

Dr. Josip Pazman.

Prema obećanju danom u predidućem broju »Bog. Smotre« prigodom recenzije ove knjige, donosim tekst i kratak tumač k tomu. Budući da dosada još nije izašao, li barem ne može se dobiti, službeni, autentični tumač teksta novoga zakona, to ovaj kratki tumač sadržaje smo moje privatno mišljenje, koje odmah pada, čim se pokaže da je protivno ili barem nesuglasno s autentičnim tumačem. Odlučio sam ipak u »Bog. Smotri« donositi tekst sviju i pojedinih kanona, jer uz današnje prilike nije moguće svakomu dobiti si ovu knjigu. A tumač držim da ne će biti na odmet, nadam se dapače da će moći nešto doprinijeti k razumijevanju teksta.

Naslov knjizi jest ovaj: *Codex iuris canonici Pii X. Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV. auctoritate promulgatus. Romae. Typis polyglottis Vaticanis. MCMXVII.*

Objelodanjen je pako cio Codex u Godištu IX. Svesci IX. Dru-goga dijela službenog lista, koji se zove: *Acta Apostolicae Sedis. Commentarium officiale*, od 28. lipnja 1917. Morao je biti objelodanjen u ovom listu prema buli Pija X. *Promulgandi* od 29. rujna 1908., jer ovakovo objelodanjenje jest promulgacija zakona. Čim je objelodanjen u ovom listu, od onoga časa postaje zakon i počima njegova obveza, osim ako je zakonodavac izrijeком ustanovio drugi rok za početak obvezatnosti zakonske, kao što je odista i učinjenom ovom prigodom. Način ovaj promulgacije uzakonjen je i u ovom novom zakoniku u Can. 9.

Sveta Stolica izdala je u svojoj nakladi i u svojoj tiskari ovaj zakonik. Ona je dakle auktor svoga djela. I zato si je pridržala autorsko pravo u smislu postojećih propisa građanskoga zakona, koji štiti autore i zajamčuje im stanovita prava. Zato je na 2. strani u polovici otisnuta ova izjava: »*Nemini liceat sine venia Apostolicae Sedis hunc Codicem denuo impri mere aut in aliam linguam vertere.*« A odozdo na istoj strani: *Ius proprietatis vindicabitur*, što odgovara

po prilici ovoj izreci: Sva prava pridržana, ili autorsko pravo pridržano.

Kao predgovor ovoj knjizi služi konstitucija Benedikta Pape XV. *Providentissima* izdana na Duhove 1917. U historijskom dijelu te konstitucije spominje Papa, da je Crkva katolička po odredbi Božjoj od postanka svoga svoje pravo zakone izdavati izvršivala, bilo neposredno po rimskim papama, ili na općenitim saborima, i time ne samo koristila kleru i kršćanskom puku, već je i probitak države i građansku prosvjetu podigla. Ona nije samo svojim zakonima ukinula barbarske običaje, nego je i mudre rimske zakone popravila, usavršila i tako građu pripravila za kasnije i moderne zakonodavce. No tečajem vijekova mnogo se toga promijenilo; neki zakoni su ukinuti bili, neki su se preživjeli, neki su postali teški, neki nepotrebni. Napokon novijih zakona toliko se nakupilo, da ni učenjacima nijesu svi poznati bili. Zbog tih razloga odlučio je bio Papa Pijo X. — *Motu proprio Arduum sane* od 21. ožujka 1904. — novi zakonik izdati, u kojem bi bili svi opstojeći zakoni, ispušteni oni dokinuti i zastarjeli, neki ispravljeni, a neki na novo izdani. U to ime naložio je bio kardinalu svomu državnom tajniku, da se obrati okružnicom — *Pergratum mihi* od 25. ož. 1904. — na sve nadbiskupe i naloži im, neka bi saslušali svoje sufragane i one osobe, koji imaju pravo doći na provincijalnu sinodu, i Sv. Stolicu saopćili njihovo mišljenje, što bi se imalo na crkvenim zakonima promijeniti ili ispraviti. Zatim je povjerio cio taj posao stručnjacima, imenovao poseban odbor od kardinala, koji su rad pomenutih stručnjaka — nove kanone po njima složene — podvrgli svojoj kritici, promijenili, ispravili i izgladili. Kad je sve to bilo gotovo, onda je isti Papa novi zakonik dao štampati i razaslati na sve biskupe i poglavare redovničke i sve, koji imaju pravo da budu pozvani na ekumenski koncil, da mu svoje opaske stave, prije nego li se izda. To je bilo učinjeno god. 1912. Međutim pošto je umro Papa Pijo X. (20. kolov. 1914.), to je on Benedikto XV. djelo dovršio i novi zakonik odobrio.

Na to u dispozitivnom dijelu svoje konstitucije sv. Otac Benedikto XV. proglašuje ovaj novi zakonik i određuje, da imade moć zakona za cjelokupnu Crkvu i predaje biskupima, da ga čuvaju i bdiju nad ispunjivanjem njegovim — *Constitutione hac Nostra... praesentem Codicem sic ut digestus est promulgamus, vim legis posthac habere pro universa Ecclesia decernimus, iubemus, vestraeque tradimus custodiae ac vigilantiae servandum.*

Rok, kada ima početi obvezatnost ovih zakona, određuje Papa na dan Duhova slijedeće godine, a to je bio dan 18. svibnja 1918.

Iza ove konstitucije, koja nosi potpis dvojice kardinala, i to državnoga tajnika i kancelara, nalazi se na str. 7. *Professio catholicae fidei*, poznati formular t. zv. tridentske profesije.

A onda slijedi tekst zakonika. Još jednom se postavlja naslov: *Codex iuris canonici, Liber primus. Normae generales*. Ove općenite ustanove u prethodnih 7 kanona sadržavaju kano putokaz u razumijevanju ovoga zakonika, u nakanu i volju zakonodavca. A onda u šest titula raspravlja općenito de legibus, de consuetudine, de tempore supputatione, de rescriptis, de privilegiis i de dispensationibus. Počimam sa prvih 7. kanona.

Can. 1. *Licet in Codice iuris canonici Ecclesiae quoque Orientalis disciplina saepe referatur, ipse tamen unam respicit Latinam Ecclesiam, neque Orientem obligat, nisi de iis agatur, quae ex ipsa rei natura etiam Orientem afficiunt.*

U ovoj ustanovi zakonodavac određuje, za koga izdaje zakon. Tu se razlikuje *Ecclesia Orientalis* ili kraće *Oriens* i *Ecclesia Latina*. Istočna crkva to su katolici istočnoga obreda, koji može biti sirska, kaldejska, koptska, armenska, grčka. Zove se istočna, jer je u krajevima Rimu na istoku nastala, razvila se i danas još postoje ondje središta crkvene hierarhije, premda se pojedinci i vjernici mogu nalaziti i u drugim krajevima pa i u samome Rimu. Istočna je crkva od postanka svoga imala svoje zakone, svoje kanone, njih se držala, a i danas ih se drži. Na istoku su prvi općeniti sabori održavani, na istoku su prvi pisani kanoni izdani, na istoku nastali su razni obredi, razvila se posebna disciplina. Rimski prvostolnici su vazda dopuštali, da se crkve na istoku drže svojih kanona, svojeg obreda i svoje discipline, pa to načelo vrijedi i danas. 'Eto vidimo da je i u novom zakoniku istočnoj crkvi zajamčena njezina osebnost. Novi zakonik ne obvezuje istok' — *neque Orientem obligat*.

Zakoni u ovom novom zakoniku obvezuju latinsku Crkvu, a to su katolici, koji nijesu obreda istočnoga, već je njihov obred rimski. Bilo je doduše i u zapadnoj rimskoj crkvi raznih obreda, pa i danas osim rimskoga imade obred milanski i na jednom jedinom mjestu u Španiji služe se obredom mozarapskim, ali to su rijetke iznimke, koje na zapadu iščezavaju. Tkogod nije istočnog obreda, taj pripada rimskom obredu, zapadnoj rimskoj Crkvi. Novi zakonik rabi izraz

Latina Ecclesia. Očekivalo bi se, da će se prema izrazu Ecclesia Orientalis reći Ecclesia Occidentalis ili Occidentis. Zakonodavac je smatrao jamačno taj naziv nepodesnim. I odista nema razloga, da se tako naziva, jer se nije raširila samo po krajevima Rimu na zapad, već po cijelom istoku i zapadu, sjeveru i jugu — po cijelom svijetu. Katolikâ rimskoga obreda imade svagdje po svijetu. Ne veli zakonodavac ni Ecclesia Romana jer se tim riječima označuje biskupija rimska, a biskup rimske biskupije jest po Božjoj odredbi glava cjelokupne Crkve. Uzet je dakle izraz Ecclesia Latina, jamačno po latinskom jeziku, u kojem se obred obavlja. Povlastica, što se smije sv. misa služiti i jezikom staroslovenskim, ne čini razliku u obredu, koji ostaje rimski obred ili latinski obred. Kao što je zakonodavac jasno izjavio, da ovi zakoni ne vrijede za katolike istočnoga obreda, tako isto jasno izjavljuje, da vrijede jedino za katolike latinskoga ili rimskoga obreda — ipse (codex) tamen unam respicit Latinam Ecclesiam.

Spominje zakonodavac, da se u ovom zakoniku često navodi disciplina istočne također Crkve, ali to navođenje nije zakonska obveza. Tako se na pr. u Can. 782. §. 5. navodi, da svećenik istočnog obreda imade vlast ili povlasticu, da djeci svojega obreda dijeli zajedno sa krštenjem i sakramentat potvrde; ali time, naime ovom ustanovom, ne dobiva svećenik istočnoga obreda tu vlast ili povlasticu, već ju imade krepošću kanona istočne crkve. Premda se dakle često puta navodi i spominje u ovom zakoniku disciplina istočne također Crkve — Licet in Codice iuris canonici Ecclesiae quoque Orientalis disciplina saepe referatur — to ipak ne obvezuje ovaj zakonik Istok, već jedino latinsku Crkvu.

No ipak imade iznimka — nisi de his agatur, quae ex ipsa rei natura etiam Orientem respiciunt. Imade li takvih slučajeva, u kojima je sama narav stvari takova, da se zakon latinske Crkve mora protegnuti i na vjernika istočnjaka? Imade na pr. kod sklapanja ženidbe istočnjaka sa latinkom, ili obratno. Can. 1099. određuje, da su istočnjaci, ako sklapaju ženidbu sa latincima, koji su obvezani držati se propisane forme kod sklapanja ženidbe — pred župnikom ili njenim Ordinarijem, ili svećenikom ovlaštenim od župnika ili Ordinarija i pred dvojicom barem svjedokâ — također obvezani držati se te forme. I doista kad bi samo jedna stranka bila obvezana, a druga ne, u slučaju da se ova ne bi htjela dragovoljno prilagoditi zakonskom propisu, nebi se mogla sklopiti

među njima valjana ženidba. Sama dakle narav ženidbe zahtijeva, da se zakonski propis protegne jednako na obje stranke, pa bila jedna od njih pripadnik istočne crkve, kojega općenito govoreći ove ustanove zakonika ne obvezuju.

Can. 2. *Codex, plerumque, nihil decernit de ritibus et caeremoniis quas liturgici libri, ab Ecclesia Latina probati, servandos praecipiunt in celebratione sacrosancti Missae sacrificii, in administratione Sacramentorum et Sacramentalium aliisque sacris peragendis. Quare omnes liturgicae leges vim suam retinent, nisi earum aliqua in Codice expresse corrigatur.*

Pošto je zakonodavac u 1. can. isključio istočnjake i odredio, da se na njih ne proteže obvezatnost ovoga zakonika, u ovom 2. can. isključuje iz svoje kompetencije važan predmet, koji je Crkva baš poradi važnosti posebnim zakonima normirala. Ovaj zakonik ne dira u ius liturgicum Crkve katoličke. Sve zakonske ustanove, po kojem se obredu i uz koje ceremonije imade služiti sv. misa, dijeliti sv. sakramenti, blagoslovine i obavljati drugi sveti čini, koje se nalaze u knjigama liturgijskim, kao što su misal, pontifikal. ritual, ostaju i nadalje u kreposti. Za ovaj predmet postoji posebno zakonodavstvo — S. Congregatio Rituum — posebni zakони — prije spomenute knjige — posebni propisi — liturgicae leges. Zato ovaj Codex... nihil decernit de ritibus et caeremoniis... Dosljedno tomu: Quare omnes liturgicae leges vim suam retinent... To je načelo i dosada vrijedilo pa je i posebnom ovom ustanovom uzakonjeno.

No opet dolazi iznimka. Ponajprije zakonodavac stavlja clausulu plerumque — većinom, ali ne isključivo, ne određuje ovaj zakonik ništa o obredima i ceremonijama, jer katkada ipak određuje i o tom predmetu. Kada to naročito biva, ističe se drugom klauzulom: nisi earum aliqua in Codice expresse corrigatur. Slučajeve, da je trebalo nekoje liturgičke dosadanje propise korigirati, nabroja can. 733. §. 2. U pomenutom § navodi se ponajprije can. 851., koji dosadanji liturgijski propis, da svaki svećenik imade prema svojem obredu — istočnom ili latinskom — dijeliti sv. pričest u beskvasnom ili kvasnom kruhu, ublažuje i korigira dozvoljavajući, kad je nužda i kad nema svećenika drugoga obreda, da smije svećenik istočnoga obreda, koji služi liturgiju u kvasnom kruhu, dijeliti sv. euharistiju u beskvasnom; isto tako da smije latinski svećenik ili istočni (na pr. armenski) koji rabe

beskvasni kruh, dijeliti sv. pričest u kvasnom kruhu; ali kada dijeli ovaj sv. sakrament, svaki se svećenik imade držati svojega obreda. Smije dakle i unijati, kad je nužda i kad nema latinskoga svećenika, a nalazi se slučajno u župi latinskoga obreda, dijeliti sv. pričest vjernicima iz ciborija, kako je običaj kod latina. Isto tako kad bi se latinski svećenik nalazio u župi grko-katol., a župnik grko-katol. bolestan ili odsutan, smio bi dijeliti sv. pričest vjernicima unijatima iz sveto-hraništa one crkve, gdje se čestiće od kvasnoga kruha nalaze; samo dakako molitve i jezik i obred imade svaki svoj. — Drugi je slučaj naveden u can. 866., prema kojem se svim vjernicima kojeg mu drago obreda dozvoljava, da smiju od pobožnosti, kada im dakle nije nužda, kad imaju svoju crkvu i svoga svećenika, primiti presv. Euharistiju po kojem god obredu. Svjetuje se, da uskrsnu pričest prima svaki po svom obredu, ali ni to nije obvezatno. Jedino u času smrti treba da svaki vjernik primi sv. sakramente — Popudbina i posljednju pomast — po svom obredu, ali ako je nužda, a svećenika nema, smije se primiti sv. Popudbina i po tuđem obredu. Imade dakle slučajeva, da se u ovom zakoniku nekoji liturgijski propisi korekturi i promjeni podvrgavaju, premda vrijedi načelo, da se na te propise ovdje nema obzir, jer za liturgiju postoji posebno zakonodavstvo.

Can. 3. *Codicis canones initas ab Apostolica Sede cum variis Nationibus conventiones nullatenus abrogant aut iis aliquid obrogant; eae idcirco perinde ac in praesens vigere pergunt, contrariis huius Codicis praescriptis minime obstantibus.*

Codex iuris canonici imade univerzalnu vrijednost. To je zakonik izdan za cjelokupnu Crkvu katoličku. To ne sineta a da zakonodavac ne izdaje i posebnih ustanova, koje ne vrijede za cjelokupnu Crkvu, već obvezuju pojedine narode, države, za koji su izdani. Sveta je Stolica tečajem vijekova često puta sklapala posebne konkordate, u kojima je — općenito govoreći — od strogosti zakona popustila te inače odredila. Poznati su dobro takovi konkordati ili conventiones. Tako postoji posebni konkordat sv. Stolice sa carevinom austrijskom sklopljen god. 1855. koji i danas postoji u krjeposti. Zakonodavac u ovom kanonu izjavljuje, da se takovi konkordati ne smiju krnjiti, da ih on ovim novim zakonom ne ukida, već dapače određuje, da imaju i odsele vrijediti kao što su odsada vrijedili, pa makar se nalazile u novom zakoniku i takove ustanove, koje su si oprečne — *contrariis huius Codicis praescriptis minime obstantibus.*

U ovom kanonu imadu dva izraza, abrogare i obrogare. Abrogatio legis znači posvemašnje ukinuće zakona. Ovo biva ili per simplicem revocationem legis prioris, t. j. opozivom zakonodavca, ili novim zakonom, koji ako je oprečan prvašnjem, nastaje abrogatio, ako pak nije oprečan, ukida se zakon per expressam clausulam abrogantem, t. j. valja da zakonodavac to izričito spomene.

Can. 4. *Iura aliis quaesita, itemque privilegia atque indulta quae, ab Apostolica Sede ad haec usque tempora personis sive physicis sive moralibus concessa, in usu adhuc sunt nec revocata, integra, manent, nisi huius Codicis canonibus expresse revocentur.*

Kao što je zakonodavac u prijašnjem kanonu svoju volju do izražaja stavio, glede konkordatâ i posebnih utanačenja s pojedinih državama, tako se i u ovom kanonu izjavljuje, da se ovim zakonima ne ukidaju prava stečena ni povlastice ni indulti, što ih je Apostolska Stolica podijelila od pamtivjeka pa sve do danas raznim osobama bilo fizičkim ili moralnim, ali uz dva uvjeta: 1. ako su ta prava stečena, povlastice i indulti i danas ješ u porabi, ako se naime dotične osobe njima doista služe; i 2. ako nisu opozvane.

U prvom redu spominju se iura aliis quaesita, tj. prava što su ih drugi stekli i sada ih posjeduju, izvršavaju kao na pr. ius patronatus. Patronatsko pravo zakonitim načinom stečeno, ako se dotičnici tim pravom služe i danas, bili oni osobe fizičke kao n. pr. razni vlastelini, velikaši, prelati, plemići, bili osobe moralne kao n. pr. gradovi, općine, novčani zavodi, ostaje netaknuto i novim se zakonom u nje ne dira. Akoprem novi zakon u can. 1450. ne dozvoljava više, da takovo pravo nastane — Nullum patronatus ius ullo titulo constitui in posterum valide potest — to ipak određuje, da ono patronatsko pravo ostane, koje je dosada zakonito nastalo i sve dosad se sačuvalo. Patronatsko pravo kao i druga prava mogu prestati, mogu utrnuti na razne načine (sray. can. 1470.), a među ostalima i opozivom ili revokacijom. Ako je Sv. Stolica izričito opozvala koje patronatsko pravo, onda to pravo više ne postoji, premda je bilo zakonitim načinom stečeno i posjedovano.

Na drugom mjestu spominje naš can. 4. privilegia a to su povlastice, što ih sv. Apostol. Stolica dijeli raznim fizičkim osobama i moralnim kao što su kaptoli, redovničke družbe, univerze, bratovštine itd. Takovih povlastica ima u katol. Crkvi strahovito mnogo i najrazličitijih. I ovakove povlastice od apostol. Stolice podijeljene

ostaju na snazi i ovim se zakonom ne ukidaju, ako se dotična osoba i danas tom povlasticom služi i ako povlastica nije izrijeком opozvana, što se također dogoditi može.

Na trećem mjestu spominju se *indulta*, tj. milosti, pogodnosti, oprost, što ih Apostol, Stolica običaje dijeliti raznim osobama fizičkim i moralnim, a razlikuju se od povlastice u tom, što je povlastica vazda *contra legem*, a za *indult* se to ne zahtijeva.

I ovaj kanon imade iznimku: *Nisi huius Codicis canonibus expresse revocentur*. Imade dakle slučajeva, da se nekoje povlastice od Apostolske Stolice podijeljene, premda su sve do danas bile u porabi, izrijeком opozivlju. Tako n. pr. opozvane su can. 343. § 2., can. 1157. nekoje povlastice koje su krnjile biskupska prava; zatim u can. 774. povlastica stolne crkve, koja je krnjila pravo župne crkve na krstionicu; isto tako u can. 460. § 2. opozvana je povlastica namiještati u jednoj župi više župnika od jednoga itd. Sr. can. 1267., can. 544. § 2., can. 964. § 4., can. 876. § 1., can. 519., can. 522., can. 654., can. 1356. § 1., can. 1576. § 1., can. 964. § 1. itd.

Can. 5. *Vigentes in praesens contra horum statuta canonum consuetudines sive universales sive particulares, si quidem ipsis canonibus expresse reprobentur, tamquam iuris corruptelae corrigantur licet sint immemorabiles, neve sinantur in posterum reviviscere: aliae quae quidem centenariae sint et immemorabiles, tolerari poterunt, si Ordinarii pro locorum ac personarum adiunctis existiment eas prudenter submoveri non posse; ceterae suppressae habeantur, nisi expresse Coder aliud caveat.*

U ovom kanonu govor je o običaju. Stanovište novoga zakonika spram običaja je prilično strogo. Običaj može biti *iuxta legem*, *praeter legem* i *contra legem*. Za onaj prve vrste vrijedilo je i u starom pravu što vrijedi i po novom (can. 29.) da je *optima legum interpret*. Takav običaje ne pravi poteškoća. Onaj druge vrste — *praeter legem* — uvađa novi zakon, a ne ukida prijašnji. Za ovaj običaj vrijedi danas can. 28., kojim se priznaje zakonom, ako je *rationabilis* i ako je neprekidnih i potpunih četrdeset godina star. Najveća je neprilika za običaje, koji su protivni zakonu. O njima je ovdje govor. Pretpostavlja se 1. da ovakovi običaji doista danas postoje — *vigentes in praesens*. Pretpostavlja se 2. da su protivni kojemu od ovih novih statuta u novom zakoniku — *contra horum statuta canonum*. Zakonodavac zatim luči

običaje — bez obzira na to da li su univerzalni t. j. općeniti, a cijeloj katoličkoj Crkvi postojeći, ili su partikularni t. j. posebni u biskupiji ili kojoj crkvenoj pokrajini — koji se u ovom novom zakoniku izrijeком osuđuju, od običaja, koji su stari preko sto godina i postoje od pamtivijeka, a ne osuđuju se izrijeком u ovom zakoniku, i napokon od običaja, koji su mladi i ne osuđuju se. Za prve one običaje određuje zakonodavac, da se imaju korigovati, jer su na štetu pravu i zakonu — *tamquam iuris corruptelae corrigantur* — pa makar takovi običaji postojali od pamtivijeka — *licet sint immemorabiles*. Zovu se pak oni običaji *immemorabiles*, za koje se nitko od sada živućih ljudi ne spominje, da ih nije bilo, a to je vrijeme od 70—80 godina. Za ove običaje određuje zakonodavac, da se koriguju ili da se ne dopusti, da u buduće opet nastanu — *neve sinantur in posteram reviviscere*. Tako na pr. can. 343. § 2. izrijeком osuđuje protivan običaj pravu biskupskom, da si on po svojoj volji odabere dvojicu pratioca i pomagača, kada ide na vizitaciju po svojoj biskupiji. Can. 369. § 2. osuđuje običaj, da se dostojanstva u kaptolu optiraju. Can. 409. § 2. osuđuje običaj, da se *vestis choralis* ut *specialia insignia capitularia* upotrebljuju izvan biskupije, osim u navedenim slučajevima. Sr. osim toga can. 346., can. 418. § 1., can. 433. § 1., can. 455. § 1., can. 460. § 2., can. 774. § 1., can. 818., can. 978. § 3., can. 1006. § 5., can. 1041., can. 1056., can. 1181., can. 1356. § 1., can. 1408., can. 1492. § 1., can. 1525. § 1. i can. 1576. § 1. Imade dakle mnogo slučajeva, da se običaji osuđuju pa ma bili ne znam kako stari.

Što se ostalih običaja tiče, koji naime i danas postoje, a protiv se jednoj od ustanova ovoga zakonika, ako se izrijeком ne osuđuju, jer nijesu tako štetni, da ih valja osuditi, to valja razlikovati njihovu starost. Ako su stari preko 100 godina ili barem tako stari, da se ljudi ne spominju njihova postanka, onda se mogu tolerirati — *tolerari possunt* — ali ne bezuvjetno, već uz uvjet, da biskup prema mjesnim i individualnim prilikama sudi, da ne bi bilo razborito u te običaje dirati.

Napokon ako su običaji tako stari, a biskup misli, da bi se moglo takove običaje ukinuti, ili ako su ti običaji mladi, od 100 godina ili tako stari, da se ljudi spominju njihova postanka, onda se takovi običaji imaju smatrati ukinutima — *suppressae habeantur*. Ali ipak iznimka se dozvoljava, ako se u ovom zakoniku inače određuje — *nisi expresse Codex aliud caveat*.

Can. 6. *Codex vigentem huc usque disciplinam plerumque retinet, licet opportunas immutationes afferat. Itaque:*

1. *Leges quaelibet, sive universales sive particulares, praescriptis huius Codicis oppositae, abrogantur, nisi de particularibus legibus aliud expresse caveatur.*

2. *Canones, qui ius vetus ex integro referunt, ex veteris iuris auctoritate, atque ideo ex receptis apud probatos auctores interpretationibus, sunt aestimandi;*

3. *Canones, qui ex parte tantum cum veteri iure congruunt, qua congruunt, ex iure antiquo aestimandi sunt; qua discrepant, sunt ex sua ipsorum sententia diiudicandi;*

4. *In dubio num aliquod canonum praescriptum cum veteri iure discrepet, a veteri iure non est recedendum;*

5. *Quod ad poenas attinet, quarum in Codice nulla fit mentio, spirituales sint vel temporales, medicinales vel, ut vocant, vindictivae, latae vel ferendae sententiae, eae tamquam abrogatae habeantur;*

6. *Si qua ex ceteris disciplinaribus legibus, quae usque adhuc viguerunt, nec explicite nec implicite in Codice contineatur, ea vim omnem amisisse dicenda est, nisi in probatis liturgicis libris reperiat, aut lex sit iuris divini sive positivi sive naturalis.*

Zakonodavac u ovom kanonu tvrdi, da nije bila njegova nakana, kad je izdao ovaj novi zakonik, posvema promijeniti crkvenu disciplinu nego je većim dijelom zadržati; novi zakon donosi samo one promjene u disciplini, koje su bile potrebne. Da bude stvar jasnija, izjavlja zakonodavac:

1. da se samo oni dosadnji zakoni ukidaju, koji su protivni novim propisima ovoga zakonika. To je prema načelu: *lex posterior abrogat priorem, si est illi directe contraria*. To vrijedi za zakone općenite, koji obvezuju cijelu Crkvu, bez iznimke. Vrijedi i za zakone posebne, pokrajinske, diecezanske, stališke, ali ne bezuvjetno, ne bez iznimke. Zato i završuje zakonodavac ovu točku klauzulom: *nisi de particularibus legibus aliud expresse caveatur*. Osim toga izjavljuje zakonodavac

2. da se oni kanoni, koji donose nepromijenjene ustanove kao dosadnji stari zakon, imaju presuđivati prema strom zakonu i njegovoj pravomoći, a prema tomu da za njih vrijedi i staro dosadanje tumačenje, kako su ih naime ugledni strukovnjaci dosada tumačili.

3. Oni pako kanoni, koji se djelomice slažu sa starim zakonom, a djelomice razlikuju, u koliko se slažu u toliko se imaju prosu-

divati prema starom zakonu, a u koliko se razlikuju, da se imadu prosuđivati prema riječima novoga zakona, kako glase.

4. Ako nastane dvojba, da li se ova ili ona ustanova novoga zakona razlikuje od staroga, da se imademo držati propisa staroga zakona. — Nadalje izjavljuje zakonodavac

5. da se sve kazni, bile one duhovne ili vremenite, bile one t. zv. medicinalne ili vindikativne, bile oni latae ili ferendae sententiae, imadu smatrati otkinutima, ako im nema spomena u novom zakoniku. Samo ove kazni dakle ostaju u krjeposti, koje se izriješkom u novom zakoniku spominju i nalaze. — Napokon veli zakonodavac

6. da se i za sve ostale disciplinarne propise, koji su dosada bili u krjeposti, a u novom zakoniku se više ne sadržavaju niti otvoreno niti uključeno, móra reći, da su svu svoju snagu izgubili. To vrijedi za sve ustanove crkvenoga prava osim liturgijskih propisa, za koje, kako je već rečeno u can. 2., ovaj zakonik većinom ništa ne određuje, već svi liturgijski propisi ostaju u krjeposti, osim onih, koji se izriješkom korekturi podvrgavaju u ovom zakoniku. Svi dakle propisi stari vrijede i danas, ako se nalaze u odobrenim liturgijskim knjigama. Ne vrijedi pako ova ustanova, ako se radi o ustanovama božjega zakona, bilo pozitivnoga ili naravnoga zakona, jer zakonodavac čovjek, pa bio on i Papa, nema vlasti da dira ili da mijenja zakon Božiji. Zakon je Božji nepromjenljiv i vječan.

Can. 7. *Nomine Sedis Apostolicae vel Sanctae Sedis in hoc Codice veniunt non solum Romanus Pontifex, sed etiam, nisi ex rei natura vel sermonis contextu aliud appareat, Congregationes, Tribunalia, Officia, per quae idem Romanus Pontifex negotia Ecclesiae universae expedire solet.*

Ovaj je kanon nov. Zakonodavac izriješkom izjavljuje, koga on misli, kada kaže: Apostolska Stolica ili Sveta Stolica. On ne misli samo Papu, premda u prvomu redu znači Papu kao nosioca vlasti duhovne, kao središte i glavu oblasti crkovne. Ali budući da si je Papa uredio razna ministarstva, sudišta i niže oblasti, pomoću kojih on upravlja Crkvom katoličkom, to se naravno i one oblasti imadu razumijevati, kad se kaže apstraktno Sveta Stolica ili Apostolska Stolica. Kao što kad se kaže država, anda se ne razumijeva samo vladar, nego i njegova vlada, ministarstvo i ostale državne oblasti. Ministarstva Papina zovu se Congregationes Sacrae. Njih imade 11.

Sr. can. 247.—257. Osim kongregacija imade Papa i svoja sudišta, a to su za unutarnji i forum Sacra Poenitentiaria, a za vanjski forum Sacra Romana Rota i najviše sudište zvano Signatura Apostolica. Sr. can. 258. i 259. Ostale oblasti jesu: Canoellaria Apostolica, Dataria Apostolica, Camera Apostolica, Secretaria Status i Secretaria Brevium ad Principes et Epistolarum latinarum. Sr. Can. 260—264. Na sve ove oblasti proteže se izraz: Sveta Stolica, Apostolska Stolica, — osim ako narav stvari ili sadržaj inače odlučuje, da se naime pod tim riječima imade misliti samo na Papu.

(Nastavit će se.)

